

vo, *cervisia*) en gal antic; doncs, tenim dret a admetre que la lenició s'havia anticipat també en el cas de -MR.⁴

Resta aclarir la vocal del fr. *givre*. Com que GĒ canvia normalment en francès la seva Ē tònica en una *i*, exactament com CĒ es canvia en *ci* —recordem PAGENSIS > *pays*, CĒRA > *cire*, CĒPA > *cive*, CAMERACENSIS > *Cambrasis*, CĪLĪUM > *cil*— es pot pensar que la correspondència fr. *givre*=cat. *gebre* sigui de tipus normal. Però cal tenir molt en compte que *gibre* amb *i* és també la forma occitana clàssica, assegurada per les rimes no sols en els trobadors catalans citats supra, sinó també en Raimbaut de Vaqueiras, en *Flamenca* («ges non er madurs al voibre / ans atenda lo glas e-l *gibre*») i d'altres, i hi ha també un cas de *giure* (rimant amb *escriure* en el trobador Bernart de Pradas, PSW IV, 119; Rayn. III, 466).

Ara bé, avui ja no és possible desconèixer que, en els dialectes cèltics continentals, junt amb el tractament Ē, el més corrent cèltic, n'hi havia que canviaven l'EI indoeuropeu en Ī: d'aquesta ha de venir la forma predominant en gallo-romànic mentre que en català ha quedat la tractada com en goidèlic i en britònic. Observem que això es repeteix amb rigorós paralelisme en altres casos de supervivències cèltiques en romànic: el cat. *mena* s'oposa al fr. *mine*, de MEINĀ (reduït allà a MĒNA, ací a MĪNA), el francès té *virer* de VEIR- (> VĪR-) i no pas VĒR-.

Altrament la forma amb Ē ha restat no sols en català, sinó com ja hem vist, supra, en alguns parlars occitans; d'altra banda hi ha també la continuació de GĒBR- en les formes francoprovençals, piemonteses i gran part de les patueses del Centre de França (FEW). I, en sentit contrari, també tenim *i* en part de l'occità: prov. *gibrà* produïre du givre», Roergue *gibràl* «vent du N. Q.», Lavedà *oïlhes engibrades* «brebis atteintes par le givre» (Cordier, *Ét. sur le dial. du Lav.*, 26), Gers *giure* «givre» (C. Laffargue, *Arm. d. Gasc.*, 1935, 59; Noulens, *La Flauto Gascouno*, s. v.), Arieja *jiro f.*, Aude *Le Gibradou* muntanya sobre Atsat (Sabar-thès, *Dict. Top.*). Més encara, des d'aquest domini sud-occità, l'àrea de la forma en *i* sobreïx un poc damunt el nostre domini lingüístic, car trobo *živra* 'gebre' en una part del ross. (Millars, 1960), i *žibra* en alguns parlars molt conservadors de la punta NE. del Pallars (Àreu, Farrera, 1933).

DERIV.: *Gebrar* [1803, Belv.]: «ab àurea lira --- / polsava-la, a mos fills girant-me engelosida: / plavia'm, ay!, de veure'ls ab sos ditets *gebrats*, / los bens escarpir elles, peixent-los sajulida / y ab los lleons ells batre's, / pel rost, abrahonats», Verdager (*Atl.* VI, 16b); «la terra *gebrada*, dura com un roc», Bosch de la Tri. (*Lena*, 29); «aygües *gebrades*» en versió gironina de la cançó 23.21 del *Romllo*. de MilàF.; «esta nit ha *žibràt*», Àreu, Tor, 1932-3. S'havia dit *engebreit*, que trobem en el S. xv en els *Scacs* de Cèssulis (*AlcM*); i avui *engebrar* a Olot. *Gebrada* f. [Belv. 1803]; «quan hi ha boira» «(i fa) vent» aclareix Fontserè marginalment al *DOrt*. «Ací no diem *žibra* sinó la *žibràda*», Vall de Cardós (Estერი, Estaon, 1934).⁶⁰

Gegradenc. Gebror. Desgebrar.

CPT. o més ben dit fruit d'un encreuament amb *gelat* (cf. especialment *engebreit* supra) és el ribag. *engelebrit* i *gelebrit* «enrampat de fred, balb» (Navarro, *Congr. Ll. Cat.*, 229), Benasc *enčelebri* «aterir» («*enčelebriu* le han trobau a ixo pobre home», Ferraz, 51); no sé si s'usa a Blanes, car Ruyra pot haver-ho après en el treball de Navarro: «només en Xaneta, que era el que patia més amb el maneig del vesc i l'aigua *gelebrida*, on havia de pastar-lo, s'exclamava de tant en tant», *La Parada* (p. 59); a la Baixa Ribagorça ho alteren per metàtesi i amb contaminació del duplicat *eixelebrat/eixervellat* (= *descervellat*): a Alins de Llitera *estigo* o *estàs eççerbelit* (1965), a Açaui «anà en quatre dobles: *encherbellida*, esgarriada» (full parroquial, 10-XII-961), «pels maitinos, a primera hora --- encà que els ditz *s'encherbillisen* de fret y els peus fesen cruixi la escarcha, salliban de casa tremolán de fret enta defora» (ibid., conte publicat per Castro, en *Misc. Griera* I, 180).

Una combinació semblant a l'anterior es va produir en parlars occitans: provençal *gelibre*, rodanès *jalibre*, gc. *gilibre* masculí «verglas, givre» junt amb verb *gelibrà*, i subst. *gelibro* i *gelibràs* (*TdF*), també l'adj. *gelèbre* «qui est toujours gelé, très frileux» (*TdF*), amb variant *jalèbre*, usada pel mateix Mistral: «l'alo di Trevan, / coume un glas pelado e *jalèbro*, / —Anàs plus liuen picà tenèbro / —Taven cridè—, bando menèbro!» (*Mireia* VI, 38.4); Vivarès *dzalibre* m. «givre» (Clugnet, *Patois de Gilhoc*), Erau se *jalibrà* «se geler», *jalibrat* (pièce de bois ou de pierre) dont les couches concentriques ont été désagrégées par l'effet de la gelée» (*Mâzuc, Pat. de Pézénàs*), Canavese *geleivro*.

Hubschmied (*l. c.*, i *Rom. Helv.* xxx, 18-20) (i *FEW*, *l. c.*), i ja abans Bertoldi (*ZRPf.* LVI, 187) es desorientaren completament cercant a aquestes formes occitanes i piemonteses, fruit evident d'un encreuament merament romànic i quasi inevitable, una misteriosa explicació pre-romana o cèltica a base de la falsa idea del vell Hubschmied que una correspondència del ll. GELU 'glaç' havia existit en cèltic, cosa que ja li va rebatre Pokorny (veg. de nou Pok., *IEW*, 365). *Gelabor. Gelabrós.*

Potser és també resultat d'un encreuament o composició del nostre celtisme, amb alguna forma aquitàno-basca, el mot bearnès *garbastro* f. «grésil» recollit per Palay i per Rohlf's (*Le Gc.*, § 419, p. 108) a la Vall d'Aspa (Lourdios), amb variant *garbès* a Ossau (Biele). No és inversemblant que, portat GEBROS pels gals al basco-aquitànic de Benarum, fos adoptat pel basc, amb article basc *gerbos-a* i, alterat en *garbesa*, passés així al bearnès: en la forma d'Aspa hi hauria contaminació d'algun altre mot basc, o d'un verb o substantiu *garbaz-tu* format pel basc local (cf. *garigosta*, a *GAR-RIGA*).

¹ En què ja vaig donar una anticipació de les idees d'aquest article, a la *Miscellània Fontserè*, Bna., 150-5. — ² Per a les formes suïsses, tant de la Suïssa francesa com alemanya, cal veure la nota de Jud, *VRom.* VIII, 56. — ³ La forma més àtica en grec era